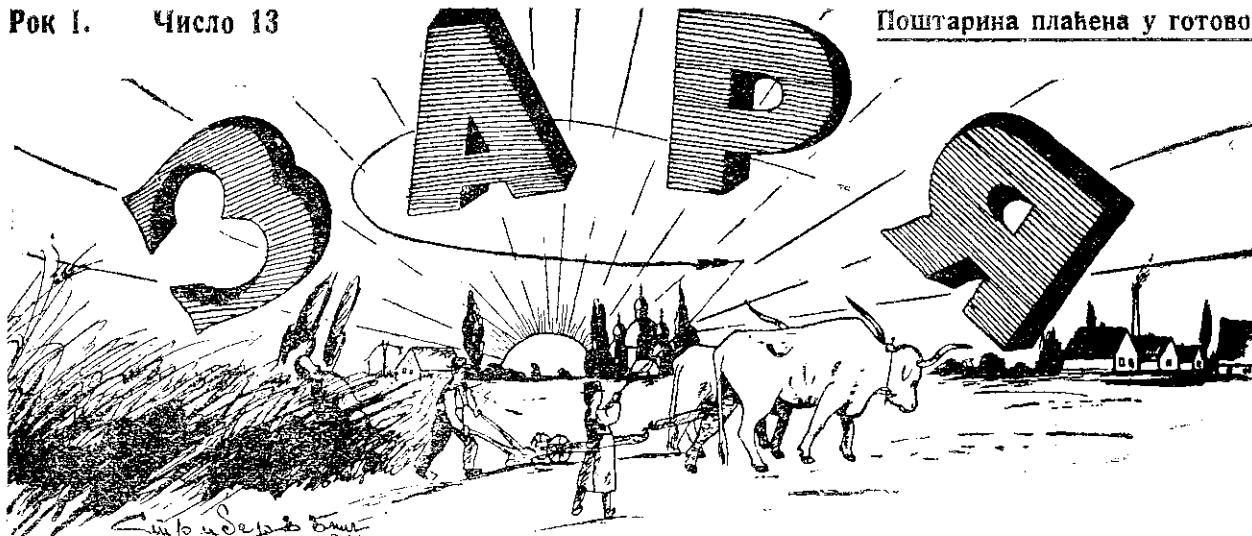


Рок I. Число 13

Поштарица плаћена у готовом



ОРГАН КУЛЬТУРНО-ПРОСВІТНОГО СОЮЗУ ЎГРОСЛАВЯНСКИХ РУСИНОВ

РЕДАКЦІЯ И АДМИНИСТРАЦІЯ
Нови Сад, Футошки пут број 199

Нови Сад 15 юля 1934.
Вінчані раз на тиждень.

Предплата: на рок 50 Динари, на пола
рока 25 Динари, за загранице 2 Долари
ПООДИНОКЕ ЧИСЛО 1 ДИНАР

РУСКИ ФАРИСЕЙ

Ритер наоштрено гирка за зваду заме напада и клевета Союз. Скромни је не сце ше преславиц, зато ше не потписал. Мизерно је бранї же „мудри чловек не пита, хто пише але џо писане“. И то сциганел. Так је научени, так је воспитани, а попри тим то указује и на його карактер. То не чловек котри споза хрпта напада мучки. Карактерни чловек је не боји указац, поготово кед правду пише. Да дацо мудре написал та би је похвалел тот фарисей. Перше гледал лем једнога Русина котри је помадярел а кед сом му наведол три вельки фамелиј признава же јест таких та их бранї, то не страцени овечки (остали католици) наводзи и нарика по фарисејски за једним тарговцом Сербом за когото дума же бул Русин. Далеко би зме пошли кед би зме так на празно сламу млацели. Фарисей тот гледа, да је я лебо уклонім або поклонім, кому питам ше я? А и ви мили читателе ше опитаце зомну ведно, док ше уверице зос як плѣтким и прозирним циганством нас нападају. Кажди най кущик раздума та му ше саме открие. Јво фарисејово циганства:

1) „Доказали зме“ (лем зоз клевету у „Р. Новинох“) „же православни послания діда Губаша потписала у оригиналним рукопису ваша „Организација“. А доказ је же сом на то у „Зарї“ не одвитовал. То не доказ, то циганство. Не можем я на шицки клевети поготово, кед су не потписани одвитован. А и не потребно, кед кажди зна же

2) „Факт јест: же члени тай вашей просвітней „Организациї“ ходзели по Новим Саду од хижи до хижи и нагваряли руски народ да прейдзе на православну виру“. Кед 17 юна 160 особи је врацело до православнай вири наш Союз је мал својеј секциј у Новим Саду. Секција основана 24 юна а је и нешка не постоји по праву док ю Централни Одбор Сојузу не приме званично.

3) „Же у читалні вашей организациј у Н. Саду зберали ше шицки отпадніки од греко-католицкай вири и од тамаль дня 17 юна корпоративно пошли до православнай церкви одрекнуц ше својеј вири“. Правда слідующе: Читалня је нахадзи у „гостионици код Пауна“ котру трима Русин п. Хрицо Бесермині, та анї не чудо же је у його локалу сходза Русини. То ніхто забранїц не може а то зос Сојузом німа ніч до роботи як и:

4) „Же у просторијах вашей „Организациј“ отримал ше банкет нових православних...“ Правда же у локалу п. Хрица Бесерминьового отримана закуска а не банкет. Кажди там бул сердечно привитани, не патрели, на то хто якай вири, чи унijат чи православни, то християнє, котри је тримаю Христовога ученија: „Люби ближњаго својего, як самого себе“. Бул там и п. Др. Сакач па и православни священици и з Н. Саду як и коцурски „батијушка“, да сцел могол присци и паноцец Павич и вон би бул шумне привитани и сердечно поздравени. Да и я там могол буц, не зробел бим ніяки преступ, або криминалне діло, но не могол сом присуствовац, бо сом хори бул и то чешко так же

мус и як цигані исто так ягод и у гевтим числе дзе наведол даскельо мена котри преходза на православие та и мое мено положел. А на другим месце спомина же я уж давно православни. Лепше би було, да моё мено вихабел а виписал шицки мена тих котри насправди тераз прешли на православие.

Сплетайце, сплетайце лем и далей же вам то духовна потреба, але би сце лепше зробели, да зос красним примером служице народу рускому а не зос клевету. Народ то видзи и осудзи та кед вас охаби и гледа спаса у православию, вец мишаце ту и мне и Союз, котри зос тим маю менеяк Пилат зос „Вѣрую“. Охабце же клевети и чувайце лепше свой овечки.

Др. М. Губаш

ПРИКЛАД „ПРОСВИТАШКЕЙ“ РУСКОСЦІ

Рускосц Р. Н. П. Д-ашох (або „просвіташох“), ми селянє, уж познаме баржей як свой стари бочкори. Же би ю и сами Р. Н. П. Д-аше упознали „Заря“ приноши тот „красни“ приклад іх рускей роботи:

У славним Коцуре постої од давних часох руска „Земледѣльська читальня“ (зос того надписа ше видзи, же у Коцуре віше пановал руски дух, а не „самостійни, українські“ або мадяронські). У тей читальні донедавна могол буц членом не лем Русин, але кожди чесни земледілец (гоч и Шваб або Мадяр). Но од кеди запановал у тей читальні „кураториум“ даскельох „пучкашох“, од теди читальні ідзе наспак (уж тоту читальню и поліція заварла!). Так тоти даскельо „пучкаш“ и недавно поробели едно вельке шаленство а тераз бию глави до мура и преліваю крокодилски слизи пре свою вельку „рускосц“.

Наиме, до читальні сцел ше упісац и коцурски руски православни паноцец, бо як Русин (зос Горніци) сцел читац руски книжочки. Але на вельке чудо народа и вельку свою ганьбу „пучкаш“ одбили да того руского паноца приму за члена (бо вон православни а не католік). Но але, що стало? Послухайце, браца селяне! (Але не шмейце ше барз!)

Дочули то, коцурски браца Немци, же руска „Просвіта“ так заганьбела руского паноца, та ше понагляли да вони, як культурнейши людзе од наших „пучкашох“ увредзеного паноца задоволя. Такой го єден Немец поволал и кед паноцец пристал да ше до іх читальні (Leseverein) упише — принесол му аж до його дому легітимацию и дапаче и членарину виплацел за нъго. Дабоме, же ко-

листу за време віберанкох (и зос тим показали свою рускосц) були поганьбени од тих самих Немцох а тераз аж медзи ноги глави спушаю од великой ганьби. (Ганьба таким просвіташом!) Єдна часц народа іх санує а друга ше з іх шмее! Та читава комендия у Коцуре!

А ми „Заряше“ ше питаме: Яка то ваша „просвіташка“ рускосц, кед ви примаце до читальні и Жида и Мадяра и Немца а руского человека — интелигента — паноца, нє сцеце прияц? Ганьба велика, кеди после 14-рочній роботи „Рус. Новинох“ нє могли вони народу розтолковац, же вира и народносц нє шицко єдно, же кед мой брат Русин гоч є православній вири, ипак треба да го любіме як свого брата а нє да го мержиме. Вонка зос таку „пучкашку“ просвіту, котра ширі мержню медзи народ! Бо док у Коцуре нє було „пучкаших просвіташох“, дотля цали народ бул зложни як єден! Коцуре, нє дай ше!

О ТРАХОМИ

Трахома то заразна очна хорота, которая приходзи од своїх клизох, од своіого нашеннія. Почина тата хорота помали, неприметно. Прето хори веря же су здрави, односно же то неважна хорота, и обычно ше иду лѣчиц до лѣкаря аж теди, кед наступели даяки комплікаціі, кед лѣченіе уж не мож одложиц за други раз.

Трахома почина зоз знаками катара т. е. очи и капци постаню перше запалени, червени, зоз меншу або векшу секрецію, гу тому очи осетливи на шветлосц, витор, прах и т. д. Од прилики о тидзень ше появлюю перше на нижним, а вец на верхним капку як мак дробни пошорени зарна. Тоти места ше гноя и заастаю з рубцом. Же ше тата хорота не лѣчи або немарно лѣчи, то хорота трае длуго, роками, през цали вѣк, и закончуе ше нерѣдко зоз деломичну або и полну слѣпоту.

Таке хоре око, менея отпорне як здраве око. Таки хори баржей осетливі на промену времена як витор и др. Таки хори легчайше ше можу позледзиц по оку при роботі, бо не видза добраe.

Як першу комплікацію вспомнем состояніе, кед ше на рожнячу ока почне спущацякаш мрежа. Обично на рожнячи ест у істи час єдна або веци малки рані. Хори чувствую вельки боли у оку, на око менея видза, и найрадше тето запальяне око тримаю заварте. Же таке око лѣчиц, то тата мрежа ше обычно розидзе. як да йей аньи не було, алье дзе була ранка, ту може остаць вибійшина флека на оку. Же ше не личиц,

то мрежа на оку ше не розидзе, и же ше хорога (компликація) понавя, то мрежа постава густейша, а вид ше зменша.

Друга компликація то викривяньне очног капка. Капак постоянно хори, бо ше стало появлюю на и у капку нови зерна, котри охабюю за собу нови рубци. Прето ше капак сцагује, постава кратши твардзейши и на kraju ше викриви, баржай ше видлуби. А прето бо ше капак викривел, прето тераз паучайки не обращени веций на предок як скорей, а обращени су гу долу, на задок, гу оку, и стало чухаю, джобу по оку як двояка щетка. Пачим тераз паучайки стало тру щеткаю по оку, то око стало запалене, виранявене. Раночки охаблю за собу рубци; ранки водза за собу „мрежу“, котра може остац. Прето у старших особох, котри хорую од трахоми, уж не видно якей фарби их дуга, бо рожняча ока постала не провидна, било-шивы, т. е. на оку ше створело бильмо, през котре хори ледво дацо можу распознац, их треба водзиц.

Цо до паучайкох, то хори себе не раз и сами даваю раду на тот способ, же витаргую себе, або себе даваю витаргац паучайки, цо не цалком и лъем привремено помага и обльехчује, бо паучайки знова виростаю. За таки запущени случаи помага лъем специалистичке лъченіе.

Найдрагоценше добро человека то очни вид. Смутне то состояніе, и нещестни тот человек, котри не може видзиц окружающую природу, слунечни швет, лица своих найближых и т. д., бо таки человек жіє як би одрезани од швета. Прето ше не треба немарно одношиц гу очним хоротом у опште, и гу трахоми специяльно. Гу тому и по валалох, як и по варошох ест возможность за бесплатне лъченіе.

Прето хори треба да ше лъича, бо трахом днешка мож вильчиц.

Здрави треба да знаю, же то хорога заразна, и да ше з хорима не рукую, да не употреблюю исти предмети з хорима, як веш, алат при роботи; да не хасную ани исте мидло, ручник и т. д. Хори дзэци у школи треба оддзельниц. Як практички здрави ше рапхую тоти особи, котри ше кажди дзень лъича за пол рока, бо наука почитуе, же су теди не заразни, док ше лъича.

Против трахоми у најновше време зоз отраву пчолох виробени лък именин, котри ше дава як инъекциа. Тот лък ше тераз применюе на хорих у Бейчу, да ше лък випробуе.

Др. Сакач

„УКРАИНЦОМ“!

Уж ше нашо „Украинцы“
покрили до дзирох,
уж ше ём на віше зотарло
спреведац Русинох.

Руски народ у Куцури,
віше бул таки швидом,
же не пошол нігда шлідом
Йогана Петлюри!

Ой, скапала „Украина“
и слава и воля,
гоч є изум зос Берлина,
жалосна єй доля!

Руски народ у Куцури
віше лем того вери,
же воскрешнє нам Россія —
на то ше надія.

„Вукраинци“ чешко вам вец —
Воскрешнє Россія!
Будзе сцекац „Вукраинец“
до Мусолиния.

Коцурец

Мили Мироне,

У єдним с остатніх твоїх писмох я прочитал, медзи іншим, и тото: „Непиши ми, модлим це, кеди треба писац ведно а кеди понасоб слова у нашим языку?“ Як цо сом ци и скорей писал „одвити“ на твойо „вопроси“ о нашим языку воопще, сцел бим ци и тераз повесці два-три слова о тим. А кед ше зна ище же яка нестаемносц влада у нас при писаню кед слово о тим вопросу правописа, не будзе ніяка хиба кед о нім повеме слово або два. И з тей страни твой вопрос зошицким на своім месце.

Попробуйме, дакле, дац одвит на твой вопрос.

(Продлужене)

Д) Партикули

12. — Покля чуваю свойо самосталне значене, пишу ше окремне:

а) Словко *ле* пише ше окремне док чува свойо самосталне питайнє значене:

закукні ле, опатъ ле, остань ле, итд.

Медзитим у *але, ноле* — „ле“ страцело свойо самосталне значене и прето ше пише ведно; исте вредзи и за *пале* (= патъ ле).

б) Словко *не* кед ше хаснue віше попри даякого меновніка, адектива або вербума, и

пременку іх значеня. Прето ше пише з німа ведно:

неприятель, недзеля, нечловек, нелюдзе, немили, нехристиански, недобри, неставац, нестац и под.

У тих прикладах мame *не* обичну негацию, але нове значене: *нелюдзе* значи „недобри, нешорови людзе“, а *не „не людзе“* и под. Прето кеды год мame обично негирац даяки поім, треба тото *не* віше писац окреме: *вони не людзе, але жсвири и под.*

Шицкі партійні *praeter* страдательней страни пишу ше ведно зос словком *не: необритвени, нерезани, незбачени, нэвіцифрованы, невіповедзены* и под. Але и ту кед ше сце особено наглашиц сама негация якого було поіма, *не* ше пише окреме: *тота дзвівка не намальована, але нафарбена; іншак: ненамальована* и сл.

Словко *не* и кед негира фурми вербума *мац*, пише ше віше окреме: — *Вон не ма дагану.* — *Не маш динар.* — *Не мам ширки.* — *Не маю хлеба и под.*

в) Словко *ні* у виразах у котрих *не* значи обичне негиране, а значи зос словом друга дацо пише ведно зос словом на котре ше одноноши: *ніяк, нізач, ніяки, нігдзе, ніч* и под.

Кед тото *ні* одзелене од свога составного слова, теди ше пише, по нужди, одзелено:

Не повем ні пред ким. — *Я го ні учим не тримам и под.*

Кед ше зос словком *ні* потцагнью або наглашую, при його опетованю, слова у віреченю, теди воно затримує своє значене негациі и пише ше окреме; пред нього ше кладзе єдно *a* котре ше з нім ведно пише:

Не треба ми ані вельо ані мало. — *Ані ми не нужно, ані од вас не питам, и под.*

г) Словко *най* нігда ше не пише окреме од слова пред котрим іне находзі и з котрим ведно дава форму адект. суперлатива:

Наймилша, найкраши, найлепши, найгорши, найбаржей и под.

і) Словко *ка*, пише ше ведно зос словком котре му претходзі: *нешка, вецка, цошка, дзешка* и сл.

д) Словко *год*, кед му значене дистрибутивне (*нэогранічене*), наглашене ё и пише ше окреме:

Кадзи сом ше год рушел, видзел сом го. Кеды *год* бім легнул, заспал бім. Покля сом *год* сцела, шила сом и т. д.

Е) Енклітичны виразы

13. — Прономінални енклітики кед чуваю свойе самосталне прономіналне значене, пишу ше окреме. Ту спадаю: *ми, ци, ши, ме,*

Е) Зложени виразы

14. — Єст цали виразы котры постали зложени слова, и теди их треба писац як єдно слово.

На пр.: *наостатку, отприлики, поготов, дабоме, здавендавна* и под.

15. Але кед ше часци таких виразох чую и тераз ище як окремы слова, вони ше так и пишу, гоч уж почали доставац значене єднаго слова: *бог зна яки, кеди не кеди* и сл.

16. — Кед при слову *поладне* стой препозиция, вона ше з *поладне* не пише ведно: *на поладне, пред поладном, до поладня, коло поладня, по поладню.*

Так ше пише и у случаіох кед цали вираз („*по поладню*“ и подобн.) почина доставац значене меновніка: *робел сом цале по поладю.*

Г—л Г. Н—в, ст. філоз.

ВІШЕЛІЯЧИНА

Же нам нашо руски мена: Янко, Дюра, Микола, Грицо превращаю койдзеяки мадярски агенти на: Янош, Дердь, Мікловіш, Гергель и т. п. то правдучка правда. А чом ше то роби и хто то роби? — То робя вшесліяки цензаре и Жидзи-райзендере по наших руских валалах а роби ше то за то, да ше до Мадярскай пошли фальшиви извещтай, як да у Войводини сами Мадяре жилю, цо би требало Мадярской послужиц за ревизию граніцох (тоест да достане Войводину назад!) *Ми обращаме позор и державним власцом у наших руских валалах и нашим читательством*, да ше тим агентом спроцівя у тей іх шпіонскай роботи и недошлебодза фальсифіковац нашо мена. — *Русини, тримайце свою руске а шпионах преганяйце!*

Чувайце ше Жидож! — бо вони од прадавних часох ведно зос єзуїтами вицицу крев нашого народа. Кельо лем наших руских людзох по наших руских валалах препадло — пре Жидож?! Кельо нашо руски обисца остали без свога хлеба пре ніх?! Кельо зла и тераз роби жидовска „горилка“ и „вотка“ на нашей милей рускей Горніцы, котру вони за драги пенеж предаваю нашим Русином?! — хто упрепасцел нашу милу матушку Росію? — Жиди. Хто відумал соціализам и комунізам? — Жид Карло Маркс. Хто бул Франко? — соціалиста — представитель у жидовских главох видуманого соціализма и поборнік тзв. „самостійней“ України. Хто бул Ленін, Троцкі, Літвінов? — Жидзи, котры тераз у Росіі паную зос руским народом як сцу. Зато Ру́сія — то таішо шо ти спрекалі! Кел буду и

далей „мондоковац“ поведзце ім: Жыдзи до Палестини“.

— Русини, ширце наш „Союз“ и „Зарю“ медзи руским народом! Вельі нашо Русини таки заграти зос „Зарю“, же би и до огня пре ню пошли, гоч нашо противніци наказую же „Зарю“ читац грих. Наш народ уж постал мудрейши цо ше видзи по вельким числу наших читатльох по шыцких руских валалох, гоч „Руски Новини“ приноша же „Зарю“ читац не сце ніхто. А народ ше уж спрэведац не да, бо кед новини не грих читац культурним народом (як Французом, Немцом, Италином) та іх ані нам не грих читац, кед сцеме буц на истым ступню культуры. Русини гоч уж мame вельке число наших ёдномишленикох илак треба, да кажди трима за свою должност, да ширы идеї „Союза“ и да ширы „Зарю“ до каждого руского обисца. Треба народу розтлокац, цо сцеме, бо лем у тым случаю наш успих будзе цигурни! Русини, не жалуйце труда — бо успих „Союза“ будзе и ваш успих у борби зос цемноту. Однімайдце ше од тей цемноти, ступайце до шорох „Зарі“, и вецка наша сила будзе не побидима! Кажде руске обисце служне буц „заряшке“.

Русини, збивайце ше до громади! — Од кеди ше до наших руских валалох почали заводиц тзв. „пучкашки просвіти“, од кеди у наших руских валалох и паноцове могли постац бележниками, од кеди у нас и паноцове ше почали мишац до койдзеяких беглярских задругох, од кеди ше вони почали мишац до политики, од теди по наших руских валалох у Югославії (и на Горніци исто так) мира нет! Чуєме же ше народ буні и преходзи на православіе. А чом то? За то же ше теди паноцове тримали своеї святей церкви и своеї фари а до ніяких политигох ше не мишиали бо то слугом Божим недостойне. Патрице на предвойнови Коцур! Да не було злоги у валале, дали бы и йому мадярски школи, але нашо тедишині учитель, бироў, и цали валал спроцивел ше оштро тому. А нешка? Придце до Коцура та увидзице! Зато, Русини, скupляйце ше, збивайце ше до густых шорох около „Зарі“, бо кед ніхто до тераз у наших руских валалох не могол направиц мир и шор, вецка го „Заря“, зос помоцу руского народа направи! — „Заряше“, напредок зос Божу помоцу!

Треба да цо вецей читаме! Од кеди почала виходзиц „Заря“ нашо людзе по наших руских валалох заинтересовали ше баржей за кнішку и читане. Народ, дабоме, на каждом крочаю осудзуе гадни писаня „Рус. Новинох“, (котрих редактор ёден паноцец — „Зарі“ іа в тих „Руских Новинох“

други ёден паноцец нашого ёдного интелигента „талигашом назива). За тоти клевети и суд будзе. Народ видзи хто на правей драги, бо „Заря“ віше швидомо и достойно одбива од себе таки напади. Але найдзе ше дзепо-еден и таки „пучки просвіташ“ цо пове так: Найлепше будзе, кед не будземе читац ані „Руски Новини“ ані „Зарю“. То вон так гутори прето, же би прикрил даяки безобзирни напади и клевети „Рус. Новинох на „Зарю.. Русини, чувайце ше таких „пучкаших просвіташох“, бо кед браца Серби можу мац езри своіх вшеліяких новинкох и часописох, вецка и ми можеме мац голем два. Бо да нас и пред войну не чували од „русіянских“ кнішкох, та би ми як и нашо браца Немци (на пр. у Коцуре) достали зос богатих руских предвойновых банкох пожички, да нашо людзе купую тзв. „панску“ жем, котра же теди предавала. Браца Немци мудрейше поробели. Вони читали кнішки и новинки зос „Дайчланту“, та кед пришло же ше ма предавац „панска“ жем, подоставали вельки кредиты зос Немецкай и разграбали „панску“ жем а нашо Русини и далей верели, же „русіянски“ кнішки читац грих, та у Швабох мушели бирешовац. Но тераз, кед ше и народ однял од ноцней цемноти, кед и вон почал зос своим разумом думац, не вери он уж тому, же „русіянски“ кніжочки и новинки читац грих. *Русини учме ше од других культурных народах!* Читайме „Зарю“, читайме цо вецей, бо мадярского кундака уж нет!

Які то мене? Руски чи мадярски?: Böszörényi, Ujfaluši, Doroqházi, Hájnal, Nyáradi, Kerékjártó, Nagy, Papp, Kis, Sós, Molnar, Erdelyi, Lábos, Miklós. Кажды свидоми Русин позна же то мене неруски, але мадярски. То нам *тот* печац, котри на нас удерели мадяре за время нашего робованя. А не лем у Пешту але и у наших неруских валалох думаю, же у Коцуре и Керестуре жилю сами Мадяре, бо кед Русин маю мадярски прозвиска! Шлід ганебней мадярской роботи еще ту и вон ше не так лехко витреби. А это, док нам пред войну Мадяре меняли прозвиска тераз нам сцу пременіц нашо **руське** мене на „украинске“, даскельо „надійове руского народа“. Вонка с такими политиканами, цо ше усудзели рушац до нашей рускосци, цо увредзую нашо традициональны руски чувства!! Вонка зос такими шпекулантами, цо ше ганьбя за свойо **руське мене** и циганя нам же ми „украинцы“! Долу зос маску под котру неприятеле Славянства ширя раздор медзи руским народом! Бо ми не „потомки Арпада“ а ані не „украинцы“, але потомки славного руского народа, котри віше жил, живе и будзе жиц на вики виков!

■ Н О В О С Т И ■

Народна одбрана гледа да Куршумлија, Девделија, Тузла и Чачак пременя мена на национални югословенски мена. То мена котри нас потсетяю на турецке рабство. Исто так у Бачкеј, Барані и Банату, котри до половини бувшого столития мали својо народни мена. Мадяре ше зос Алонјовим законом за насилину мадяризацију попонагляли, да нацишњу не лем селом, але и селяном својо мадярски мена а да до националних школах заведу мадярски јазик. Браца Хорвати ше еще и нешкада здогадају словох мадярскога министра, котри у пештанској парламенту гуторел: „же у Мађарској краљевини муши буц шицко мађарске“. Так стойме и зоз менами югославянскога житељства, вельо и вельо єст зоз мадярским менаами.

Збавели зме ше тлачительох, котри виками нас мучели, та нам тераз не будзе чешко висцерац шлід их насилија. Маме вельке число заслужних людох та би ше по их мену могли назвац тоти места, котри ноша турецке або мађарске мено (на приклад: Главашево, Јакшићи, Мартићи, Вуковац, Мажурунићи, Гундлићи и т. д.). И жителє зос не славянскими менами а славяне су най вежму национални мена. Не гледају, да својо мена вежни не славяне, бо нам не треба таких, котри ше скривају за славянски мена.

Поздрављаме акцију народнай одбрани, бо и ми за то, як славянски жителє милей нам отчизни Југославиј. Ми себе не рахујеме до меншинох, як нас у Југословенским Дневником приказал п. Тимко (рочник IV. число 100 од 8 јула 1934 року). Ми ту дома, то наша славянска држава, нас ту рахую як свой славянски државотворни елемент и противствујеме, да нас ше циска медзи меншини, медзи неславянски елементи, и да нас приказују як тих, котри не дома, але су цудзи гу родним нам братом Југославијом. Меншини гледају одбрану својих правох с поза гранци у неславянских државох, нам то не треба. Тим смутнейша то појава бо то пише сотрудник „Р. Новинох“, котри новини нас називају мађаронами а сами цагају Русина не до Југославянскога, але праве до мађарскога, талијанскога и швапскога тabora с тим же нас преглашели за меншинох.

Браца Русини, не дайце ше спрведац и пред брацима славянами очарњовац. Упсийце ше зато до народнай одбрани.

У Германиј (Немецкей) је ће чиста ситуација. Позабивали вельо нјених людох

та ше далей судза и забивају. Тераз судза тих котри позабивали нјених людох.

Пан Барту француски министер отпутовал до Лондону. Наша сојузница Франција неуморно роби на оствареню трайнога мира. Тераз у Лондону ше роби на плану приятельства и чуванја мира. У случају, же би була угрожена гранци на Рајни Англија би послала Франције војску помоћ.

Сцел ше сам личиц та ше отровал фризер Станко Зорич зоз Крушевцу. Хоровал од якейшик жалудечнай хороти и пил више горку соль. Ђеднога дна мал вельо роботи и послал шегерта, да му у сушедним дутяну купи горкай соли. Кед принес купени лік газда наредзел да то ростопи у води и кед будзе готове, да му принеше. Кед газда випил так зготовени лік почал го барз боліц жалудок так же мушел буц однешени до болници дзе умар. Истрага ше водзи яки пращок достал хлапец у дутяну и хто тераз виновати за шмерц покойника.

ФЕЛЬТОН

МОЦ ВЕЧАРШЕЙ ПИСНІ

Е. МИХАЙЛОВ

Петро, трицејрочни човек, млади, моцни, плецати, високого чола, густих чарних власох, оженети пред даскељо роками, шедзел једнога вечара, у августу мешацу, у дворе под орехом, одпочиваючи по чешкай дњовей роботи. Мешачок росиповал бляде шветло на високи древа, на предмети цо ше находзели коло Петра и одразовали ше у нјясних шивих фарбох; на лісточка цо ше колісалі на цихим ноцним витрику. Гвіздочки трепецели джмуркаючи, як кед би сцели надвладац мешачкого шветло, хтори ше помалючки спинал помедзи њіх и јагда их сцел шицки опомнуц да буду мирни и благи як пахняца ле-тущня ноц. Петро патри и аж ше му привидзује же на полним Мешацу видзи благи ошмих, веселосц и добру волю як и сам цо бул у добрей дзеки и расположению; патри и јагда разуми ошмих Мешаца, трепане гвіздох, колісане и сущане лісца. Там у трави дзешка мали чверчок на розривацо ше озива, поцихи, як кед би шептал цошка бояжліво, да не помуци мир и хармонию (складносц) природи. „Як то? Тельо красоти, тельо доброти мож найсц у једнай јединай ноци, у једним вечеру, кед чловек лем кус отпочине у природи, кед є добрей дзеки, задовольни и гоч лем привидно щешліви? Тоти гвіздочки таки дробни, а ипак таки мили, весели там на високосци; па Мешачок. па шпинто ето коло мис“

гевтот там цо шкрипи у трави. Наисце, чи тот мали чверчок дацо чустве и розуми кед так шептаньом писка? А гвоздочки чи и вони знаю думац? Боже, и тет Мешачок випатра як чловек, весели, задовольни... але я би мушел буц еци задовольнейши; вон не зна думац, вон не зна же я постоім, а я? я ето шицки гвоздочки, його и цале белаве небо можем облапиц у своїх думох". Так роздумовал Петро и уживал сам у себе, у природи, а швижи, полни якогош паҳу од квица и трави помишаного, воздух, гласкал го по сгореним лицу, по рукох по локци голих, по розвитих знойних першох на хторих була кошуля роскапчана.

Здалека, нерозумліво, гучала писня младих хлопцох и дзвичатох, хтора, баш зато же ю Петро немог розумиц, лем глас, мелодию єй чул, прервала му думи о гвоздех и природи; опомла го на його прешли часи, кед и вон, так як вони терас, шпивал и вешел ще на уліци ведно зос другима. Але, то якиш нови глас, хтори Петроне чул а хтори му таки ипак бліски, мили. Шицок ще пренес до чуства и до слуху, да може лепіше зрозумиц мелодию, хтора му тельо приповеда, тельо шепта о якимшик недосцигнутим щесцу у прешлосци, о смутку, любови, и радосци младого шерца. Аж ще му привидзовало у машти, як ще цошка с тей мелодії дзвига горе аж гу гвоздочком, а вец ще заш спущує долу, дотика ще му до шерца и врача ще заш там одкаль ю чуц. Кажди тренок, ягда виношел зос шерцох будущих людзох якеш жаданє, якиш боль и радосц ведно. Петрови ще привидзовал же цала атмосфера наполь нета з чуством. Росплакал би ще, звисковал би, шмеял би ще у тей нагоди. Глас писні го описвал, гоч може буц и небул таки красни, але Петро чуствовал у тим гласу глас шерца, глас младосци, глас, у котрим була виповедзена с чуством нарас прешлосц и будучносц, смуток и радосц. За кратки час прелєцели му тисячи здогаданьох, тисячи думох о часу кед и вон так весело жил; кед ще упатрел на його терашню жену, кед єй шпивал под облаком и кед єй у писні сцел повесц тово цо єй нешмел повесц. Писня престала, але вон и далей остал возбудзени зос благим чуством; занешени, опити, патраюци дзешка а да ніч не видзи.

Штириочне дзвичатко му шедло на руки, цо ше находзело при ньому, док Леона, Петрова жена, не поробела койцо по кухні. Упарло и воне свойо очка гу небу, гоч ніч не розумело, гоч не чуствовало тово цо му оец цуствує.

-- Оец.

-- Но? озвал іш Петро лалей позламмюти

-- Божо — указовало дзвичатко зос полну билу ручку на мешац, на хтори упарло очи.

-- Божо — отповед оец.

-- Божо ще шмее.

-- Шмее ще — задумано одповед.

-- Шмее ще на нас?

-- На нас...

-- Чом ще шмее?

Але оец не одповед ніч.

-- Воно добрє?

-- Добре...

-- А я?

Петро попатрел на дзвичатко, прицис го моцнейше на перши и побочкал за чоло, по хторим були рострешени меҳки власи, а една слизя му спадла, зкотуляла ще на главку нівиного дзеца, а да ані сам не знал прецо.

ІСТОРІЯ РУССКОГО НАРОДА

Приредзел Ніколай Д. Олеяров

(Продужене)

8. Край династії Владимира Великого. Смутное время

После Ивана Грозного наступил престол його миролюбиви син **Феодор I Іванович**. Вон бул остатній цар зос рода Руриковцох бо умар бездітно а младшого його брата Димитрия забили. Феодор I бул окружен зос боярами, котри му помагали у управлінні зос државу а найпознатши є княз **Іван Шуйски**, потомок Руриковцох, **Никита Романов** и **Борис Годунов**, чю шестру цар Феодор вжал за жену. Времено Борис Годунов так запановал зос цэрром, же цар бул у Борисових рукох як бависко и баржей владал Борис Годунов як цар Феодор I. За време тей стварней владавини Бориса Годунова була война зос Шведами року 1590 и у тей войни Россія одняла од Шведох тоти краї котри страцел Иван IV а то су: Ивангород, Копоре и часц Кереліи (р. 1595). Року 1592 була Россія опустошена поновним упадком Татарох.

У внукашній политиці Борису Годунову помагали и бояре (нізши) и священство. Року 1589 пришел нащывиц Россію тедишині цариградски патріярх **Еремія** и при тей прилики Борис Годунов го нагварел да пошвеци русского митрополита **Йова** за патріярха, а зос тим русска православна церква постала апошицким самостойнай.

Попри шицкому Борис Годунов мал и противниках вельо особено у висших боярох, котри обвиньовали його же вон дал забиц Димитрія, брата цара Феодора I. А у того време року 1598 умар и цар Феодор I, котри был остатній потоцким членистік Руриковичу

а зос його шмерцу настали у Россія борби о царски трон.

По пімерци цара Феодора (1598) не було законитого нашлідника за трон зос владаючого роду. За то требало вибираць нового цара. Царевна Ірина и патріарх Йов предложили за цара **Бориса Годунова**, котри стварно владал уж за време Феодора I и вони бул и вибрани 27 фебруара 1598 року. Чам ступел на царски престол заведол тарговни сношенія зос Австрію, Англію, Францію и другими западними державами. Же би свой народ цо баржей просвищел поволал до Россія странзох а младих Руссох посыпал на за- пад студирац тамошні обставини.

Гоч Борис Годунов добре управлял зос свою державу ипак не посигнул ані у народа ані у шляхти (боярів) великої любови. Народ го не любел прето же го сумнічел за убийство Димитрія а шляхта го межела за то, же постал царом зос шляхтецкого (боярського) роду и зато му завидзела. Попри тому настал року 1601—1604 велики глад и колера а народ ше почал буйц. Дабоме же цар Борис сцел задавиц туту буну а пре велику його жестокосц у давеню тей буни народ го еще баржей замержел. За време таких смутних обставинох виступел процив нього бувши монах по мену **Григорій Отрепев**, котри ше видавал за забитог Димитрія бо бул барз подобни забитому Димитрию. Вон достал року 1604 помоц од польских магнатох (великашох) а войвода Мнишк дал му свою дзвінку Марину за жену. Позберал даскельо тисячи войска и выбрал ше року 1604 процив Москви. А понеже ше видавал за Димитрія названи є **Лжидимітрій I**.

Але у тим часу умар іннадано цар Борис Годунов (р. 1605) а державу свою охабел малолітньому синови **Феодорові II**. Под впливом народа, котри сцел **Лжидимітрія** войсководя **Басманов** прешол на страну **Лжидимітрія** и так Феодор II. бул забити а **Лжидимітрій I** славел 20 юна 1605 уход до Москви.

Чим ступел на владу **Лжидимітрій I**. повиганял присталицах Бориса Годунова и запановал сам, але народ го омержел пре велику наклоносц гу чужини а особено гу Польской. Особено кед до Москви пришла його жена зос велику дружину Полякох народ ше побунел а на чоло незадовольних поставил ше княз **Василій Шуйський**, котри в ноци 16 мая 1606 зос своїма людзми нападнул на Кремль (у Москви) а **Лжидимітрія I**. дал забиц. Побунети народ после того выбрал на трон **Василія Шуйського** (1606—1610). Но

и зос нім народ не бул длуго задовольни прето бо ше не знал довольно енергично бориц процив Полякох и їх агентах, котри бунали русски народ. У тей буни народа вжал учасц козак **Петр**, котри ше видавал за сина Феодора I. а затим и нови **Лжидимітрій II**. котрому помагал земледілец **Іван Болотников** зос своїма присталициами. У тот час смутного времена и незлоги русского народа русска держава почала слабиц и хто зна до чого би дошло да синовец Василія Шуйского по мену **Скіпіон Шуйський** не спасол ситуацію. Вон побидзел **Болотникова** и зарабел го зос казаком **Петром**. Але затим нападнул го зос войску **Лжидимітрій II**. сам зос помоцу польську и козацку. Зос Полякох прижуржали ше гу ньому **Лисовскій** и **Розиньскій** а познейше и **Ян Сапега**. **Лжидимітрій II**. зос помоцу Полякох дошол не далеко од Москви до сдного валалу по мену **Тушин** и там ше заустановел (прето ше вола „Тушинский вор“ значи „злодей“). **Лжидимітрій** цармо общеднул богати русски **манастир Троїцкій** (сиверно од Москви) бо го не могол заважац. Под такими обстоятельствами цар поволал року 1609 на помоц Шведох. Але то була причина, же польски краль **Сигізмунд III**, котри аж до тераз тайно подпомагал **Лжидимітрія II**. („Тушинского вора“) виступел явно як непріятель царя Василія Шуйского зос польську войску. **Скіпіон Шуйський** побидзел **Лжидимітрія II**, але на велику жалосц и иещесце царово на походу процив польского войска умар (у априлу 1610). Зос його шмерцу одступело щесце од цара, бо його брат **Димітрый Шуйський** бул побити у юнію 1610 од **Жолкіевского** (поляка) а краль **Сигізмунд** дал ше на поход процив Москви хотячи русскому народу уцискац за цара свого сина **Владислава** Дума боярска котра зруцела цара **Василія Шуйского** пристала да приме за цара Сигізмундовога сина Владислава под тима условіями: 1) Же ше вон будзе у управлінню зос державу радзиц зос „боярску думу“, 2) Же не будзе нікого карац без суда и 3) Найважнейше пак условіе було, же **Владислав** будзе мушиц прейсц на православіе але того не було виполнієте.

(Дальше будзе)

Б Е Р З А

Пшеница Бачка Н. Сад нова 105—107:50, бачка околина Сомбер нова 102:50—105, среднє бачка и сримска нова 105—107:50, бачка потиска нова 112:50—115, славонска нова 105—107:50.

Кукурица: Бачка и сримска стара 98—100